

DEBAT CIUTADÀ (XXXII): L'EDUCACIÓ A BALEARS (VIII)

TÉ SOLUCIÓ EL FRACÀS ESCOLAR?

Ja fa anys que Quaderns Gadeso publica els resultats més significatius de l'anàlisi de situació del sistema educatiu de Balears. Aquesta anàlisi es realitza a partir de la importància que atorguen els ciutadans i ciutadanes de les illes a l'educació, el seu nivell de satisfacció i les causes d'aquestes valoracions.

En aquest número, a més, hem volgut fixar la mirada en un dels principals problemes que pateixen les illes: l'insuportablement elevat índex de fracàs i abandonament escolar. A les pàgines 3 i 4 es reflecteixen les opinions de les famílies envers aquest problema, incloent un capítol dedicat a les possibles mesures que caldria aplicar per solucionar-lo.

Com ja hem dit a l'editorial, aquest número de Quaderns Gadeso forma part d'una **sèrie d'investigacions** que es realitzen anualment sobre el sistema educatiu. Això permet, per una banda, tenir una radiografia de la situació actual i, per una altra, observar la tendència dels indicadors al llarg del temps. A la nostra web (www.gadeso.org) podeu consultar tots els Quaderns Gadeso relacionats amb l'educació.

Hem volgut començar la nostra anàlisi fent una **mirada global** a la percepció que tenen les famílies de les Illes de l'ensenyament.

Així doncs, a la taula 1 es pot veure com la **importància** que els ciutadans i ciutadanes de Balears atorguen a la formació dels nins i joves augmenta en relació als anys anteriors, degut sobretot a la relació que es fa entre una bona educació i l'obtenció d'un lloc de feina, vinculació que augmenta en una època de crisi com la que vivim actualment. Queda palès, per tant, que la màxima **un bon nivell formatiu és necessari per obtenir un treball estable i digne** pren carta de ciutadania entre la població.

Per part seva, la **satisfacció** de la ciutadania envers la situació de l'ensenyament experimenta una lenta però continua baixada en els darrers temps.

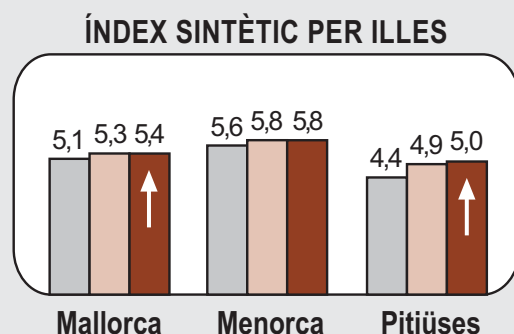
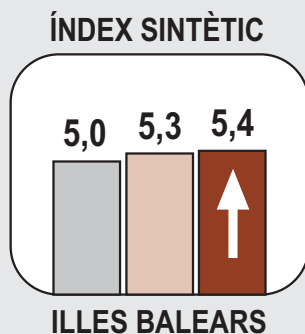
En qualsevol cas, cal afegir que aquest augment de la importància no es veu reflectit en una major **implicació dels pares i mares** en l'educació dels seus fills. Es demanden solucions referides als centres i als mestres, però encara no es veu que l'educació és un procés no només destinat a l'adquisició de coneixements, sinó a la formació integral dels nins i joves, i en el que, a més dels mestres, han de participar necessàriament i de manera activa les famílies.

Per últim, combinant la importància i la satisfacció s'obté un **índex sintètic**, que ens permet observar d'un sol cop d'ull la valoració de la situació actual de l'ensenyament a Balears i la seva tendència. Com es pot comprovar, **Menorca** continua sent l'illa on millor es valora l'educació, mentre que les **Pitiüses** enregistren l'índex més baix de les illes. Per part seva, **Mallorca** es situa en valors molt propers a la mitjana.

VALORACIÓ DE LA SITUACIÓ DE L'ENSENYAMENT A BALEARS

TAULA 1

	2009	2010	2011
Importància	5,5	6,2	6,5 ↑
Satisfacció	4,5	4,4	4,2 ↓

↑ Major que l'any 2009 ↓ Menor que l'any 2009

■ 2009 ■ 2010 ■ 2011

Font: Baròmetres Gadeso. 2009 / 2010 / 2011

LA IMPORTÀNCIA CONTINUA AUGMENTANT...

Com ja s'ha dit a la primera pàgina, per conèixer realment les percepcions dels ciutadans de Balears és necessari analitzar quin grau d'importància atorguen a l'educació i en quina mesura hi estan satisfets.

A més de les dades purament numèriques, hem volgut esbrinar quins són els factors determinants del rellevant augment en el nivell d'importància que s'ha produït enguany.

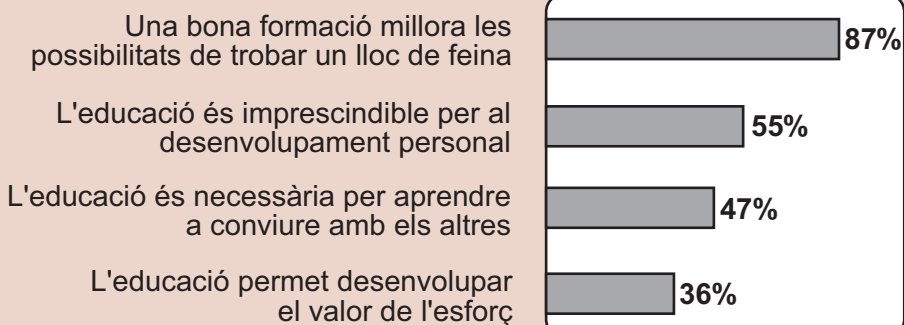
TAULA 2

IMPORTÀNCIA PER ILLES

Mallorca	6,7 ↑
Menorca	7,0 ↑
Pitiüses	5,9 ↑
BALEARS	6,5 ↑

Font: Baròmetres Gadeso. Abril 2011

FACTORS DETERMINANTS

La situació actual de crisi socioeconòmica ha influït en l'augment de la importància que atorguen les famílies a l'educació. Aquest augment s'observa a cada una de les illes de la nostra comunitat. Les famílies consideren, de manera majoritària i cada cop amb més intensitat, que una bona formació és imprescindible, si bé no per garantir,

si per millorar les **possibilitats d'accedir a un lloc de feina estable i de qualitat** (un 87% així ho creu). Altres factors determinants de l'increment de la importància, encara que en menor mesura, són el **desenvolupament personal**, la capacitat per **conviure i respectar els altres** i la posada en valor de la **cultura de l'esforç**.

...MENTRE QUE LA SATISFACCIÓ DISMINUEIX

Des de ja fa uns anys, el grau de satisfacció dels ciutadans i ciutadanes de Balears envers el sistema educatiu experimenta una lleugera però continua baixada, situant-se enguany, i utilitzant termes escolars, molt per sota de l'aprobat (especialment preocupants són les dades enregistrades a Mallorca i a les Pitiüses). Igualment com hem fet amb la importància, s'analitzaran els factors que més han influït en aquesta disminució de les valoracions.

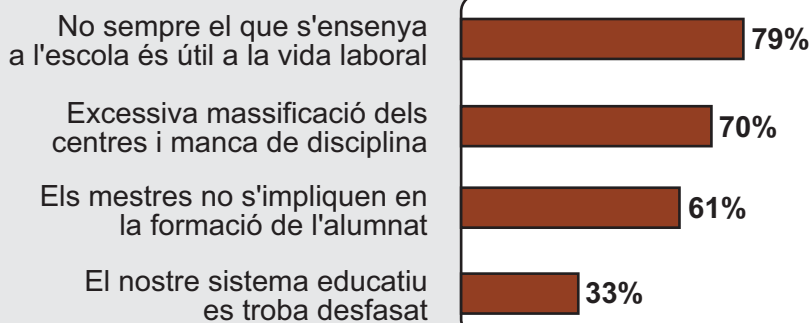
TAULA 3

SATISFACCIÓ PER ILLES

Mallorca	4,1 ↓
Menorca	4,5 ↓
Pitiüses	4,0 =
BALEARS	4,2 ↓

Font: Baròmetres Gadeso. Abril 2011

FACTORS DETERMINANTS

Com es pot deduir del que hem vist fins ara, en època de crisi les famílies tendeixen a veure l'educació com una eina per accedir al món laboral i obtenir un treball estable i lluny de la precarietat. Així doncs, el principal motiu de l'escassa valoració observada és la **manca de relació entre el que s'apren durant el període formatiu i el que**

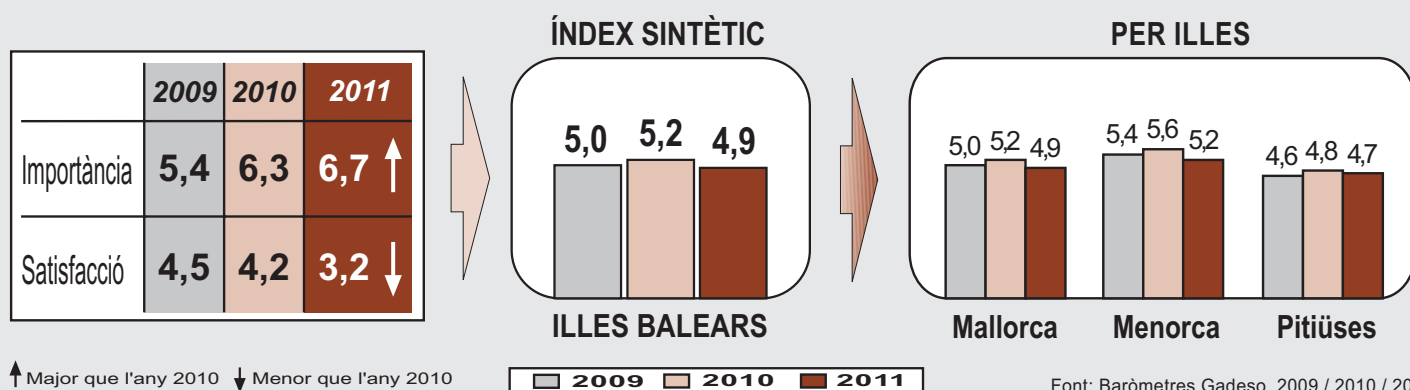
s'exigeix en el mercat de treball. Després hi apareixen la **massificació** que pateixen els nostres centres escolars i la **poca disciplina** que s'hi observa i la **escassa implicació dels mestres** en la formació de l'alumnat. Com hem vist abans, com que l'educació es delega a l'escola i els mestres, els problemes també s'hi focalitzen.

FRACÀS I ABANDONAMENT ESCOLAR

Com ja hem explicat a la primera pàgina, volem oferir les percepcions dels ciutadans de Balears envers la problemàtica del fracàs escolar: quina importància li atorguen, quina valoració en fan, quines consideren que són les seves causes i quines mesures creuen que s'haurien d'adoptar. Al contrari que la importància i la satisfacció, les causes i solucions no s'ofereixen desglossats per illes per la semblança dels resultats.

VALORACIÓ DEL FRACÀS I ABANDONAMENT ESCOLAR A BALEARS

TAULA 4

Primer de tot, per emmarcar el que volem analitzar, cal definir el que s'entén per **fracàs escolar** i per **abandonament escolar prematur**. Encara que hi ha discussions conceptuals, considerarem que es dona fracàs escolar quan no s'obté el títol d'ESO i abandonament escolar prematur quan no es segueix estudiant després de l'educació obligatòria.

Com es pot veure a la taula número 4, la **preocupació** pel fracàs i per l'abandonament ha augmentat en els darrers anys: la **importància** que li atorguen els ciutadans i ciutadanes de Balears ha passat d'un 5,4 a un 6,7 en pocs anys, i la **valoració** ha anat disminuint progressivament en el mateix període. Aquesta major preocupació va lògicament lligada al que ja hem comentat al llarg d'aquesta revista: la crisi econòmica ha fet veure a les famílies que **sense la formació adequada no és possible un accés digne al mercat de treball** i ara veuen com els seus fills es troben sense feina i amb poques possibilitats d'obtenir-ne una (recordeu les altes taxes d'atur juvenil que es donen a Balears).

Precisament la **fàcil obtenció de feina** sense necessitat de qualificació, que es donava de manera general a la nostra comunitat abans de la crisi, és considerada la causa principal de que Balears sigui la comunitat amb uns índexs més alts de fracàs i d'abandonament escolar prematur.

Altres causes adduïdes fan referència al sistema educatiu: un 76% de ciutadans opina que és necessària una **reforma dels continguts** del que s'ensenya, per adequar-lo a les necessitats del món laboral. Per altra banda, un 64% creu que s'haurien d'introduir mesures per evitar la **rigidesa del sistema educatiu** i per motivar i preparar el **professorat**, que moltes vegades es veu incapaç d'enfrontar-se als nous reptes.

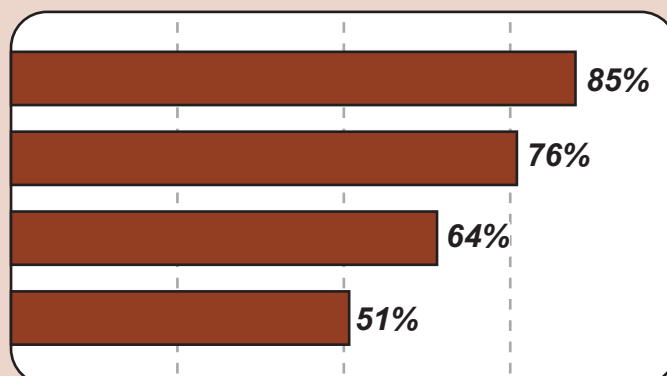
Naturalment, els **contextos familiars i socials** també són una de les principals causes del fracàs i l'abandonament: segons les estadístiques, un alumne de classe baixa té més probabilitats d'abandonar els estudis que un de classe mitjana o alta. A més, a major implicació de les famílies, menor abandonament.

TAULA 5

CAUSES DEL FRACÀS I ABANDONAMENT ESCOLAR A BALEARS

- La tradicionalment fàcil obtenció d'un lloc de feina sense qualificació
- El desfassament entre el que s'ensenya i el que és necessita al món laboral
- La rigidesa del sistema educatiu i la desmotivació del professorat
- La manca d'estímuls en els entorns familiars i socials de l'alumnat

Font: Baròmetres Gadeso. Abril 2011

ELS CIUTADANS APORTEN MESURES

A més de realitzar l'anàlisi de la preocupació dels ciutadans i ciutadanes envers el fracàs i l'abandonament escolar prematur (importància atorgada i valoració) i d'esbrinar les principals causes percebudes per les famílies, hem volgut reflectir les principals mesures de millora proposades per la ciutadania de Balears, dividides en tres àmbits: institucional, escolar i sociofamiliar.

Com acabam de dir, hem dividit les mesures destinades a reduir el fracàs i l'abandonament escolar prematur en tres àmbits, diferenciats però interrelacionats: l'**administració**, els **centres escolars** i la **família i la societat**.

En el cas de les institucions, la principal mesura demandada és que es destinin **més recursos** a l'educació, sense que això signifiqui que no s'hagi de **millorar la gestió** dels actuals. La ciutadania també reclama un **Pacte d'Estat** en matèria educativa (sobretot entre els dos grans partits espanyols), per evitar que cada alternància democràtica comporti una nova llei educativa. Per últim, els ciutadans no volen que es configuren **escoles de primera i de segona**, on uns centres siguin destinataris dels alumnes amb més dificultats o necessitats de suport.

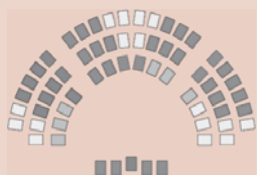
Dins l'àmbit dels centres escolars, es veu necessària una **major implicació dels mestres**, que s'haurien de formar per fer front als nous reptes que es presentin a l'escola. Dos temes rellevants són el **tractament de la diversitat**, que la crisi ha relegat a un segon plànol, i l'adaptació de les **maneres d'ensenyar i d'educar** a les noves situacions que puguin sorgir.

Finalment, les famílies han d'augmentar significativament la seva **implicació en el procés educatiu** dels seus fills, per estimular el seu interès en l'escola. També és necessari un esforç conjunt per inculcar als joves la idea que **la formació és indispensable** per trobar un treball digne i estable i **incrementar el "prestigi social"** de l'educació i la formació, actualment per sota del que seria desitjable.

MESURES PER REDUIR EL FRACÀS I L'ABANDONAMENT

TAULA 6

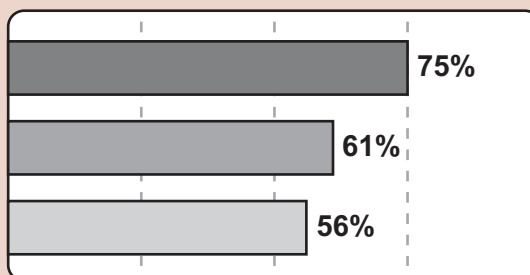
ÀMBIT INSTITUCIONAL

Destinar més recursos a l'educació/
Millorar la gestió dels existents

Elaborar i signar un Pacte
d'Estat per l'Educació

Evitar la creació d'escoles
de "primera" i de "segona"

64%

49%

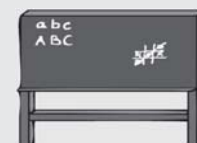
41%

Fomentar major implicació i
formació permanent del professorat

Millorar el tractament de la
diversitat als centres educatius

Introduir reformes en la manera
d'ensenyar i d'educar

ÀMBIT ESCOLAR

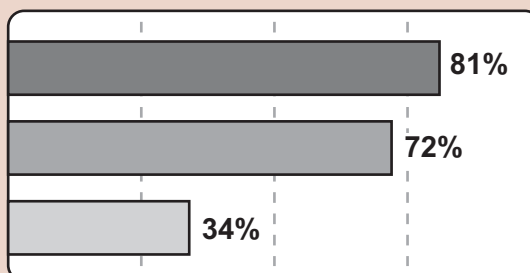
ÀMBIT SOCIOFAMILIAR

Millorar implicació de les famílies en
el procés educatiu dels nins i joves

Inculcar la idea als nins i joves que
sense bona formació no hi ha feina

Augmentar el *prestigi social*
de l'educació i la formació

Font: Baròmetres Gadeso. Setembre 2011